

**ОСОБЛИВОСТІ НЕОТРАДИЦІОНАЛІЗМУ  
В ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ  
СУЧАСНОГО ВІТЧИЗНЯНОГО СОЦІУМУ  
ЯК МОДЕРНІЗОВАНОЇ ІДЕОЛОГІЇ  
(РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ АЛЛИ ГОЦАЛЮК  
«НЕОТРАДИЦІОНАЛІЗМ В КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИКАХ  
УКРАЇНИ: МОНОГРАФІЯ». – КИЇВ: НАККІМ, 2012. – 350 С.)**

Світ побачило нове важливе філософське дослідження про формування неотрадиціоналізму в культурних галузях сучасного суспільства. Актуальність і новизна праці не викликають жодних сумнівів. Уперше на величезному масиві матеріалу досліджено явище неотрадиціоналізму як цілісного культурного феномену та особливості його в трансформаційних процесах сучасного вітчизняного соціуму як модернізованої ідеології. Методологічний підхід автора базується на тому, що за своєю суттю розвиток традиції був би неможливим без переосмислення набутого історичного досвіду і створення на його основі принципово нових ритуалів, що детермінують розвиток новітньої звичаєвості.

Звернена увага дослідниці на сутність неоміфологічних тенденцій у світоглядній культурі, які характеризуються пошуком праоснов вітчизняної історії та прагненням відновлення кореневої системи національної культури.

Автор монографії вивчила праці своїх попередників, зокрема, детально проаналізувала феномен традиції як соціокультурного явища та механізми її функціонування в умовах соціалістичного способу життя в працях відомих радянських учених В. Плахова, І. Суханова та ін. У вивченні проблеми неотрадиціоналізму вагомий внесок зробила О. Вячеславова, праці якої розглядає та аналізує авторка, досліджуючи сучасний стан традиційної культури.

Варто зупинитися на деяких базових моментах, які враховані у дослідженні даної теми. Перший – загальнотеоретичний. Ідея можливості встановлення позаісторичного порядку у сучасному суспільстві трансформувалася в ідею необхідності повернення до архаїки. Терміном «неотрадиціоналізм» вчені зацікавились в останній чверті ХХ ст. Філософ С.Аверінцев кваліфікував традицію як механізм, що утримує нас у культурі та історії. Неотрадиціоналізмом позначена сукупність художніх явищ у культурі ХХ ст., яким притаманна безпосередня опора на історичні традиції. Ряд сучасних спеціалістів вважають, що зв'язок сімейно-побутової сфери життєдіяльності етнокультурних спільнот з неотрадиціоналізмом відбувається на основі традиційної етнопонаціональної культури, яка є засадничою у розвитку цих спільнот.

Автор не заперечує наявності тотальної традиційної культури, а сприймає її як органічну складову. Завдяки цьому традиційна культура збагачується, набуваючи яскравих граней

і сучасних властивостей у процесі виконання ускладнених соціальних функцій. Звичаєво-виробничий досвід суспільства є ефективним механізмом духовно-культурного відродження у формі наслідування, яке характеризується суттєвим спрощенням існуючих теоретико-обрядових практик.

Дослідниця також дає вичерпну характеристику різноманітним джерелам. Але найбільшу цінність становлять власні дослідження автора, зібрані упродовж багатьох років.

З погляду новизни філософських знань та узагальнень заслуговує уваги розділ про світоглядний аспект неотрадиціоналізму. Сутність неоміфологічних тенденцій у світоглядній культурі характеризується пошуком праоснов вітчизняної історії, прагненням відновити кореневу систему етнопонаціональної культури. Традиційна етнопонаціональна культура, котра розглядається як система обрядових практик та етнокультурних цінностей, виступає найпотужнішою засадою культурного неотрадиціоналізму. Якісна відмінність традиціоналізму від неотрадиціоналізму полягає у пріоритеті рефлексуючої свідомості як основи функціонування механізму традиції. В роботі йдеться про органічне поєднання її раціональної доцільності й символічного відображення соціокультурної реальності, коли виконання певних звичаїв і ритуалів покликане здійснити раціональну функцію самоідентифікації тих чи інших соціальних суб'єктів. Навала квазікультурних цінностей відносить на узбіччя масової свідомості класичні національні форми духовності. На цьому тлі духовно самостійні особистості ведуть пошук нових культурних моделей в ім'я майбутнього своїх нащадків.

Уперше в сучасній філософській науці досліджено феномен неотрадиціоналізму – обумовленої потреби етнокультурної протизаги в умовах глобалізованого світу. Великий масив доказового матеріалу знайшов аналітичне осмислення, зроблено важливі теоретичні узагальнення, що проливають світло на процеси взаємодії культур в умовах відновлення цінностей, сформованих принципів та підвалин суспільного устрою. Отже, маємо цінний науковий доробок, який прислужиться вченим не лише в Україні, а й за її межами.

**Михайло СТЕПИКО**  
доктор філософських наук,  
професор